

2995

Ի. ՄՏԱԼԻՆ

ԳԼԽԱՊՏՈՒՅՏ
ՀԱԶՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԸՆԿԵՐ
ԿՈՆՏՆՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

ԿՈՆՏԵՍՏԱՆ • 1937 • ՅԵՐԵՎԱՆ

3K33

Գ-63

ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿԻՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՑԵՔ

3K33
Q-63 up.

Ի. ՍՏԱԼԻՆ

10 JUN 2005

20 NOV 2000

ԳԼԽԱՊՏՈՒՅՑ ՀԱԶՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ԸՆԿԵՐ ԿՈԼՏՆՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

01.06.00

006 5-AUG 2013

2995

ԳԼԽԱՊՏՈՒՅՏ՝ ՀԱԶՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՑ

Կոլտնտեսային տարժման հարցերի տուրքը

И. СТАЛИН

ГОЛОВОКРУЖЕНИЕ ОТ УСПЕХОВ

ОТВЕТ ТОВАРИЩАМ КОЛХОЗНИКАМ

Армпартиздат, Ереван, 1937

Կոլտնտեսային շարժման բնագավառում Խորհրդային իշխանության ունեցած հաջողությունների մասին այժմ բոլորն են խոսում: Մինչև անգամ թշնամիներն ստիպված են ընդունելու լուրջ հաջողությունների առկայությունը: Իսկ այդ հաջողություններն իրոք վոր մեծ են:

Սա փաստ է, վոր առ 20-ն փետրվարի ս. թ. ԽՍՀՄ-ում արդեն կոլեկտիվացված է դյուզացիական տնտեսությունների 50%-ը: Այս նշանակում է, վոր առ 20-ն փետրվարի 1930 թվի մենք հնգամյա պլանը գերախատարել ենք ավելի քան յերկու անգամ:

Սա փաստ է, վոր առ այս տարվա փետրվարի 28-ը կոլտնտեսություններն արդեն կարողացել են դարձնան ցանքերի համար ամբարել 36 միլիոն ցենտներից ավելի սերմացու, այսինքն՝ պլանի 90%-ից ավելին, այսինքն՝ մոտ 220 միլիոն փութ: Ձի կարելի չընդունել, վոր միմիայն կոլտնտեսային դժով 220 միլիոն փութ սերմացու հավաքելը—հաղամթերման պլանը հաջող կատարելուց հետո ամենահսկայական նվաճում է ներկայացնում:

Ինչի՞ մասին է խոսում այս ամենը:

Այն մասին, վոր գյուղի արմատական շրջադարձը դեպի սոցիալիզմ կարելի չէ արդեն ապահովված համարել:

Կարիք չկա ապացուցելու, վոր այդ հաջողությունները մեծադույն նշանակություն ունեն մեր յերկրի բախտի համար, ամբողջ բանվոր դասակարգի՝ վորպես մեր յերկրի ղեկավար ուժի՝ համար, վերջապես, բուն իսկ կուսակցության համար: Ել չխոսելով ուղղակի դորձնական արդյունքների մասին, դրանք, այդ հաջողությունները, հսկայական նշանակություն ունեն բուն իսկ կուսակցության ներքին կյանքի համար, մեր կուսակցության դաստիարակության համար: Նրանք մեր կուսակցությանն առույգության է իր ուժերին հավատալու վողի յեն

ներշնչում: Նրանք բանվոր դասակարգին զինում են հավատով
դեպի մեր դործի հաղթութիւնը: Նրանք մեր կուսակցութեանն
են մտնեցնում նոր միլիոնանոց ռեզերվներ:

Այստեղից՝ կուսակցութեան խնդիրը—ամբողջով ձեռք բեր-
ված հաջողութիւնները և դրանք պլանաչափ կերպով ռգտագործե-
լով հետագա առաջնադարձման համար:

Բայց հաջողութիւններն ունեն նաև իրենց ստվերոտ կող-
մը, մանավանդ յերբ նրանք համեմատաբար «հեշտ» են ձեռք
բերվում, այսպես ասած՝ «անակնկալի» կարգով: Այդպիսի հա-
ջողութիւնները յերբեմն ինքնահաւանութեան ու մեծամտութեան
վրդի յեն պատկաստում. «Մենք ամեն ինչ կարող ենք», «Մեզ
համար ամեն ինչ դատարկ բան է»: Նրանք, այդ հաջողութիւն-
ները, հաճախ արեցնում են մարդկանց, ընդվորում մարդկանց
զուլումը հաջողութիւններից սկսում է պտտվել, կորսվում է չափի
զգացումը, կորսվում է իրականութիւնը հասկանալու ընդունա-
կութիւնը, յերևան է զաւրիւ իր ուժերը դերադնահատելու և հա-
կառակորդի ուժերը թերադնահատելու ձգտում, յերևան են
զաւրիւ սոցիալիստական շինարարութեան բոլոր հարցերը «մի
ակնթարթում» լուծելու արկածախնդրական փորձեր: Այստեղ
արդեն տեղ չի մնում հոգալու այն մասին, վորպեսզի ամբողջով
ձեռք բերված հաջողութիւնները և պլանաչափ ռգտագործեմ
դրանք հետագա առաջնադարձման համար: Մենք ի՞նչ կարելի ու-
նենք ամբողջութեամբ ձեռք բերված հաջողութիւնները, — մենք այն-
պես եւ կկարողանանք «մի ակնթարթում» վազելով հասնել սո-
ցիալիզմի լիակատար հաղթութեանը. «Մենք ամեն ինչ կարող
ենք», «Մեզ համար ամեն ինչ դատարկ բան է»:

Այստեղից՝ կուսակցութեան խնդիրը—վճռական պայքար մղել
դործի համար այդ վտանգավոր ու վնասակար տրամադրութիւն-
ների դեմ և դրանք կուսակցութիւնից դուրս վճռել:

Ձի կարելի ասել, թե դործի համար այդ վտանգավոր ու
վնասակար տրամադրութիւնները փոքրիշատե լայն տարածում
ունեն մեր կուսակցութեան շարքերում: Բայց նրանք, այդ տրա-
մադրութիւնները, այնուամենայնիւ կան մեր կուսակցութեան
մեջ, ընդվորում՝ հիմքեր չկան պնդելու, թե նրանք չեն ուժե-
ղանա: Յեւ յեթե նրանք, այդ տրամադրութիւնները, մեղանում
քաղաքացիութեան իրավունք ստանան, ապա կարելի չէ չկասկա-
ծել, վոր կոլտնտեսային շարժման դործը նշանակելիորեն կթու-
լացվի ու այդ շարժման վիժեցման վտանգը կարող է իրականու-
թիւն դառնալ:

Այստեղից՝ մեր մամուլի խնդիրները—սխտեմատիկաբար
մերկացնել այս ու սրանց նման հակալենինյան տրամադրութիւն-
ները:

Միքանի փաստ.

1. Մեր կոլտնտեսային քաղաքականութեան հաջողութիւն-
ները բացատրվում են, ի միջի այլոց, նրանով, վոր նա, այդ
քաղաքականութիւնը, հենվում է կոլտնտեսային շարժման կա-
մավորութեան ու իՍՀՄ-ի տարբեր շրջանների պայմանների բազ-
մազանութեան հաշվառման վրա: Կոլտնտեսութիւններն ուժով
արմատավորել չի կարելի: Դա հիմար ու ռեակցիոն բան կլինի:
Կոլտնտեսային շարժումը պետք է հենվի գյուղացիութեան հիմ-
նական մասսաների ակտիւ աջակցութեան վրա: Ձի կարելի դար-
գացած շրջանների կոլտնտեսային շինարարութեան լավ որի-
նակները մեխանիկորեն փոխադրել չզարգացած շրջանները: Դա
հիմար ու ռեակցիոն բան կլինի: Այդպիսի «քաղաքականու-
թիւնը» մի հարվածով պսակադերծ կաներ կոլեկտիւացման դա-
դափարը: Կոլտնտեսային շինարարութեան տեմպն ու մեթոդները
վորոշելիս հարկավոր է ամենայն խնամքով հաշվի առնել պայ-
մանների բազմազանութիւնը իՍՀՄ-ի տարբեր շրջաններում:

Կոլտնտեսային շարժման մեջ մեզանում բոլոր շրջաններից
հատկային շրջաններն են առաջ կանգնած: Ինչո՞ւ: Նախ՝ այն
պատճառով, վոր մենք այդ շրջաններում ունենք ամենից մեծ
քանակով արդեն ամրապնդված խորհտնտեսութիւններ ու կոլ-
տնտեսութիւններ, վորոնց շնորհիւ գյուղացիները հնարավորու-
թիւն ունեցին համոզվելու նոր տեխնիկայի ուժին ու նշանակու-
թեանը, տնտեսութեան նոր, կոլեկտիւ կազմակերպութեան ուժին
ու նշանակութեանը: Յերկրորդ, այն պատճառով, վոր այդ շրջ-
անները հացամթերումների կամպանիաների ժամանակ կուլակու-
թեան դեմ մղած պայքարի յերկամյա դպրոց են անցել, վորը
չեր կարող չհնչտացնել կոլտնտեսային շարժման դործը: Վեր-
ջապես այն պատճառով, վոր այդ շրջաններին վերջին տարիներ
ընթացքում ամենաուժեղ կերպով լավագույն կադրեր են
մատակարարվել արդյունաբերական կենտրոններից:

Կարելի՞ չէ արդյոք ասել, թե այդ առանձնապես նպաստա-
վոր պայմանները կան նաև ուրիշ շրջաններում, որինակ՝ ադա-
ռողական շրջաններում, ինչպիսիք են մեր հյուսիսային մարզե-
րը, կամ դեռևս հետամնաց ազգութիւնների շրջաններում, ինչ-
պիսին է, ասենք, Թուրքեստանը:

Վո՞չ, այդ չի կարելի ասել:

Պարզ է, վոր ԽՍՀՄ-ի տարբեր շրջաններէ պայմաններէ բաղմաղանութեան հաշվառման սկզբունքը, կամավորութեան սկզբունքը հետ միասին, կոլտնտեսային առողջ շարժման ամենալուրջ նախադրեալներէց մեկն է:

Իսկ յերեմն մեզ մոտ իրականում ի՞նչ է տեղի ունենում: Կարելի՞ յէ արդյոք ասել, թէ կամավորութեան ու տեղական առանձնահատկութիւններէ հաշվառման սկզբունքը չի խախտւում մի շարք շրջաններում: Վո՛չ, ցավոք սրտի այդ չի կարելի ասել: Հայտնի յէ, որինակ, վոր սպառողական գոտու մի շարք հյուսիսային շրջաններում, վորտեղ անհապաղ կոլտնտեսութիւններ կազմակերպելու համար նպաստավոր պայմաններ համատարար ավելի քիչ կան, քան հատիկային շրջաններում, կոլտնտեսութիւններէ կազմակերպման նախապատրաստական աշխատանքը ջանում են հաճախ նեղափութել կոլտնտեսային շարժման չինովնիկական գեղերտադրումով, կոլտնտեսութիւններէ աճման վերաբերյալ թղթե բանաձեւերով, թղթե կոլտնտեսութիւններէ կազմակերպմամբ, կոլտնտեսութիւններ, վորոնք դեռ իրականութեան մէջ չկան, բայց վորոնց «գոյութեան» մասին կան մի կույտ սնարարծ բանաձեւեր: Կամ վերցնենք Թուրքեստանի միջանի շրջանները, վորտեղ անհապաղ կոլտնտեսութիւններ կազմակերպելու համար նպաստավոր պայմաններ ե՛լ ավելի քիչ կան, քան սպառողական գոտու հյուսիսային մարդերում: Հայտնի յէ, վոր Թուրքեստանի մի շարք շրջաններում արդեն փորձեր են յեղել «հասնելու և անցնելու» ԽՍՀՄ-ի առաջավոր շրջաններէ՝ զինվորական ուժով սպառնալու միջոցով, վորոգման ջրից ու արդյունաբերական ապրանքներից այն դուրսացնելին զրկելու սպառնալիքի միջոցով, վորոնք առայժմ չեն ուզում կոլտնտեսութիւն մտնել:

Ի՞նչ ընդհանուր բան կարող է լինել ունտեր Պրիշիբեյսիլի այդ «քաղաքականութեան» ու կուսակցութեան քաղաքականութեան միջև, վորը կոլտնտեսային շինարարութեան գործում հենվում է կամավորութեան ու տեղական առանձնահատկութիւններէ հաշվառման վրա: Պարզ է, վոր դրանց միջև վո՛չ մի ընդհանուր բան չկա և չի կարող լինել:

Ո՞ւմ են պետք կոլտնտեսային շարժման այդ ծոռմները, այդ չինովնիկական գեղերտադրումը, այդ անարժան սպառնալիքները դուրսացնելին նկատմամբ: Վո՛չ վոքի՛, բացի մեր թշնամիներից:

Ինչի՞ կարող են հանգեցնել դրանք, այդ ծոռմները: Մեր

թշնամիների ուժեղացմանն ու կոլտնտեսային շարժման կազմափարների պսակաղերծմանը:

Պարզ չէ՞ արդյոք, վոր այդ ծոռմների հեղինակները, վորոնք իրենց «ձախ» են յերեւակայում, իրականում՝ ջուր են լցնում աջ ոպորտունիզմի ջրաղացին:

2. Մեր կուսակցութեան քաղաքական ստրատեգիայի մեծագույն արժանիքներից մեկն այն է, վոր յուրաքանչյուր տվյալ մոմենտում նա կարողանում է ընտրել շարժման հիմնական ողակը, վորին կառչելով՝ նա հետո ամբողջ շղթան քաշում է դեպի մի ընդհանուր նպատակ, վորպեսզի դուրս բերի խնդրի լուծումը: Կարելի՞ յէ արդյոք ասել, թէ կոլտնտեսային շինարարութեան սխտեմի մեջ կուսակցութիւնն արդեն ընտրել է կոլտնտեսային շարժման հիմնական ողակը: Այո՛, կարելի յէ և պետք է: Վո՞րն է դա, այդ հիմնական ողակը:

Գուցէ հոգը միատեղ մշակելու քնկերութիւնը: Վո՛չ, այդ չէ: Հոգը միատեղ մշակելու քնկերութիւնները, վորտեղ արտագրութեան միջոցները դեռ հանրայնացված չեն, կոլտնտեսային շարժման արդեն անցած աստիճանն են ներկայացնում:

Գուցէ գյուղատնտեսական կոմունան: Վո՛չ, կոմունան չէ: Կոմունաներն առայժմ դեռ յեղակի յերեւոյթ են կոլտնտեսային շարժման մեջ: Պայմանները դեռևս չեն հասունացել դուրսադուրս տնտեսական կոմունաների՝ վորպես գերակշռող ձևի համար, վորտեղ հանրայնացված է վո՛չ միայն ամբողջ արտադրութիւնը, այլև բաշխումը:

Տվյալ մոմենտում կոլտնտեսային շարժման հիմնական ողակը, նրա գերակշռող ձևը, վորին հարկավոր է այժմ կառչել, գյուղատնտեսական արտիկն է:

Գյուղատնտեսական արտիկում, զխավորապես հատիկային տնտեսութեան դժով, հանրայնացված են արտադրութեան հիմնական միջոցները—աշխատանքը, հողագտադրումը, մեքենաներն ու այլ ինվենտարը, բանող անասունները, տնտեսավարական շինութիւնները: Նրա մեջ չեն հանրայնացվում տնամերձ հողերը (մանր բանջարանոցները), մանր այգիները, բնակելի շէնքերը, կաթնատու անասունների վորոշ մասը, մանր անասունները, ընտանի թռչունները և այլն: Արտելը կոլտնտեսային շարժման հիմնական ողակն է, վորովհետև նա հատիկային պրոբլեմի լուծման ամենից ավելի նպատակահարմար ձևն է: Իսկ հատիկային պրոբլեմը հիմնական ողակ է հանդիսանում ամբողջ գյուղատնտեսութեան սխտեմի մեջ, վորովհետև առանց նրա լուծման հնա-

բաւոր չե լուծել վո'չ (մանր ու խոշոր) կենդանաբուծութեան պրոբլեմը, վո'չ տեխնիկական ու հատուկ կուլտուրաների պրոբլեմը, վորոնք հիմնական հումքն են տալիս արդիւնաբերութեան համար: Ահա թե ինչու գյուղատնտեսական արտելը տվյալ մոմէնտում հիմնական ողակ ե հանդիսանում կուլտեստային շարժման սխտեմում:

Սրանից ե յենում կուլտեստութիւնների «մրինակելի կանոնադրութիւնը», վորի վերջնական տեքստը հրապարակվում ե այսօր¹:

Սրանից ել պետք ե յենեն մեր կուսակցական ու խորհրդային աշխատողները, վորոնց պարտականութիւններից մեկն ել այն ե, վոր ուսումնասիրեն այդ կանոնադրութիւնն ըստ եյուլթեան ու այն մինչեւ վերջը կենսագործեն:

Այս ե կուսակցութեան դիրքավորումը տվյալ մոմէնտում:

Կարելի՞ յե արդոք ասել, թե կուսակցութեան այս դիրքավորումը կենսագործվում ե առանց խախտումների ու աղաւաղումների: Վո'չ, ցաւով սրտի այդ չի կարելի ասել: Հայտնի յե, վոր ԽՍՀՄ-ի մի շարք շրջաններում, վորտեղ կուլտեստութիւնները համար մղվող պայքարը դեռ հոռու յե ավարտների գոյութեան համար մղվող պայքարը դեռ ամբողջած չեն, արված լինելուց, ե վորտեղ արտելները դեռ ամբողջած չեն, արտելի շրջանակներից դուրս ցատկելու ե մեկն դեպի գյուղատնտեսական կոմունան թռիչք գործելու փորձեր են լինում: Արտելը դեռեւ ամբողջած չե, իսկ նրանք արդեն «հանրայնացնում են» բնակելի շենքերը, մանր անասուններին, ընտանի թռչուններին, ընդվորում այդ «հանրայնացումն» ալասերվում դառնում ե թղթե-բյուրոկրատական դեկրետներում, վորովհետեւ դեռեւ չկան այդպիսի հանրայնացումն անհրաժեշտ դարձնող պայմաններ: Կարելի յե կարծել, թե հատիկային պրոբլեմն արդեն լուծված ե կուլտեստութիւններում, թե այն արդեն դեռանցված աստիճան ե, թե տվյալ մոմէնտում հիմնական խնդիրը վո'չ թե հատիկային պրոբլեմի լուծումն ե, այլ կենդանաբուծութեան ու թռչնաբուծութեան պրոբլեմի լուծումը: Հարց ե ծութեան ու թռչնաբուծութեան պրոբլեմի լուծումը: Հարց ե ծագում. ո՞ւմ ե հարկավոր կուլտեստային շարժման տարրեր ձեւերը մի տեղ դիդելու այդ քայլադրական «աշխատանքը»: Ո՞ւմ ե հարկավոր այդ հիմար ու գործի համար վնասակար առաջ ընկնելը: Կուլտեստական-գյուղացուն գրգռել բնակելի շենքերի, բոլոր կաթնատու անասունների, բոլոր մանր անասունների,

ընտանի թռչունների «հանրայնացմամբ», յերբ հատիկային պրոբլեմը դեռեւ լուծված չե, յերբ կուլտեստութիւնների արտելային ձեւը դեռեւ ամբողջած չե, —միթե պարզ չե՞, վոր այդպիսի «քաղաքականութիւնը» կարող ե հաճելի ու շահավետ լինել միայն մեր յերգվյալ թշնամիներին: Այդպիսի կայտառ «հանրայնացնողներից» մեկը մինչեւ անգամ այն տեղն ե հասնում, վոր արտելին հրաման ե տալիս, վորտեղ նա կարգադրում ե «յերեք որվա ընթացքում հաշիի առնել յուրաքանչյուր տնտեսութեան բոլոր ընտանի թռչուններին», սահմանել հաշվառման ու հսկման հատուկ «հրամանատարների» պաշտոն, «արտելում դրավել իշխող բարձունքները», «դեկավարել սոցիալիստական մարտը՝ առանց պոստերը լքելու», ե—պարզ բան ե—ամբողջ արտելը բռան մեջ սեղմել: Ի՞նչ ե սա—կուլտեստութեան դեկավարման քաղաքականութիւն, թե՞ նրա քայլաքայլում ու վարկարկման քաղաքականութիւն: Ել յես չեմ խոսում այն, թող թույլ տրվի ասել, «հեղափոխականների» մասին, վորոնք արտելի կազմակերպման գործն սկսում են յեկեղեցիների դանդերը հանելով: Հանել դանդերը,—ասացե՛ք խնդրեմ՝ ինչպիսի՞ հեղղափոխականութիւն (рреволюционность):

Ի՞նչպե՞ս կարող եյին մեր մեջ ծագել «հանրայնացման» գործի քայլադրական այդ վարժութիւնները, քայլադրողները իրենց իսկ վրայով թռչելու ծիծաղաշարժ այդ փորձերը, փորձեր, վորոնք նպատակ ունեն դանց առնելու դասակարգերն ու դասակարգային կոիւլը, իսկ իրականում ջուր են լցնում մեր դասակարգային թշնամիների ջրաղացին: Դրանք կարող եյին ծագել կուլտեստային շինարարութեան ճակատում ունեցած մեր «հեշտ» ու «անակնկալ» հաջողութիւնների մթնոլորտում միայն: Դրանք կարող եյին ծագել կուսակցութեան մի մասի շարքերում յեղող քայլադրական այն տրամադրութիւնների հետեանքով միայն, թե՛ «Մենք ամեն ինչ կարո՞ղ ենք», «Մեզ համար ամեն ինչ դատարկ բան ե»: Դրանք կարող եյին ծագել միայն այն բանի հետեանքով, վոր մեր ընկերներից վոմանց դուրսը հաջողութիւններից պտույտ յեկալ, ե նրանք մի բոպե գրկվեցին մտքի պայծառութիւնից ու հայացքի աշարջութիւնից:

Վորպեսզի շտկենք մեր աշխատանքի դիժը կուլտեստային շինարարութեան բնագաւառում, պետք ե վերջ դնենք այդ տրամադրութիւններին:

Այս ե հիմա կուսակցութեան հերքական խնդիրներից մեկը:

Հեկավարման արվեստը լուրջ բան ե: Շարժումից հետ մնալ

¹ «Правда», 2 փետր 1930 թ.:

չի կարելի, վորովհետեւ հետ մնալ—նշանակում է կտրվել մաս-
սաներից: Բայց առաջ վազել եւ չի կարելի, վորովհետեւ առաջ
վազել—նշանակում է կորցնել կապը մասսաների հետ: Ու՛ր ու-
զում է ղեկավարել շարժումը և դրա հետ մեկտեղ պահպանել
կապերը միլիոնավոր մասսաների հետ, նա պետք է պայքար մղի
յերկու ճակատի վրա—թե՛ հետ մնացողների դեմ, թե՛ առաջ վա-
զողների դեմ:

Մեր կուսակցութունն այն պատճառով է ուժեղ ու անսլա-
տելի, վոր շարժումը ղեկավարելով՝ նա կարողանում է պահ-
պանել ու բաղմապատկել իր կապերը բանվորների ու դուռնացի-
ների միլիոնավոր մասսաների հետ:

«Правда» № 60,
մարտի 1930 թ.:

ՊԱՏԱՍԻԱՆ ԸՆԿԵՐ ԿՈՒՏԵՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Լրագրերից հայտնի յե, վոր Ստալինի «Գլխապտույտ՝ հա-
ջողություններից» հոգվածը և ԿԿ-ի հայտնի վորոշումը «Կուս-
գիծը կոլտնտեսային շարժման մեջ ծուկու դեմ պայքարելու մա-
սին» բաղմաթիվ արձագանդներ են առաջ բերել կոլտնտեսային
շարժման պրակտիկների շարքերում: Այդ կապակցությամբ յես
վերջին ժամանակներս ընկեր կոլտնտեսականներից ստացել եմ
մի շարք նամակներ, վորոնց մեջ պահանջ ե արվում պատաս-
խանել այդտեղ դրված հարցերին: Իմ պարտականությունն եր
պատասխանել նամակներին մասնավոր նամակագրության կարգով:
Բայց այդ անհնարին դուրս յեկավ, վորովհետև նամակների կե-
սից ավելին ստացվել եր առանց նրանց հեղինակների հասցեյի
ժառանգման (մոռացել եյին հասցեներն ուղարկել): Մինչդեռ
նամակներում չոչափված հարցերը քաղաքական հսկայական հե-
տաքրքրություն են ներկայացնում մեր բոլոր ընկերների համար:
Բացի դրանից, հասկանալի յե, վոր յես չեյի կարող առանց պա-
ռասխանի թողնել նաև այն ընկերներին, վորոնք մոռացել եյին
իրենց հասցեներն ուղարկել: Ուստի յես կանգնած եյի մի ան-
հրաժեշտության առաջ՝ պատասխանել ընկեր կոլտնտեսականնե-
րի նամակներին բացահայտ կերպով, այսինքն մամուլի միջոցով,
նրանց միջից վերցնելով գործի համար հարկավոր բոլոր հար-
ցերը: Յես ավելի ևս սիրով դիմեցի այդ գործին այն պատճա-
ռով, վոր այդ առթիվ ունեյի ԿԿ-ի ուղղակի վորոշումը:

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՐՑ: Վո՞րն ե գյուղացիական հարցում յեղած
սխալների արմատը:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ: Սխալ մոտեցումը դեպի միջակը: Միջակի հետ
ունեցած տնտեսական հարաբերությունների բնագավառում
բռնություն թույլ տալը: Այն բանի մոռացումը, թե տնտեսական
զոգումը միջակային մասսաների հետ պետք ե կառուցվի վո՞չ թե
բռնի միջոցառումների հիմքի վրա, այլ միջակի հետ համաձայ-
նություն ունենալու հիմքի վրա, միջակի հետ դաշինք ունենալու

հիմքի վրա: Այն բանի մոռացումը, վոր տվյալ մոմենտում կող-
տնտեսային շարժման հիմք հանդիսանում է բանվոր դասակարգի
ու չքավորության դաշինքը միջակի հետ՝ կապիտալիզմի դեմ
ընդհանրապես, կուլակուլության դեմ առանձնապես:

Քանի դեռ հարձակումը կուլակուլության դեմ կատարվում էր
միջակի հետ միասնական ճակատով, ամեն ինչ լավ էր ընթա-
նում: Բայց յերբ մեր միջանի ընկերները, հաջողություններից
աբեցած, սկսեցին կուլակի վրա հարձակվելու ուղուց աննկա-
տելիորեն սահել դեպի միջակի դեմ պայքարելու ուղին, յերբ
ներքե, կոլեկտիվացման բարձր տոկոսի հետևից ընկած՝ սկսե-
ցին միջակի նկատմամբ բռնություն գործ դնել, նրան ընտրական
իրավունքից զրկելով, «կուլակաթափ անելով» ու եքսպրոպրիա-
ցիայի յենթարկելով նրան, — հարձակումն սկսեց ծովել, միջակի
հետ ունեցած միասնական ճակատն սկսեց խաթմվել և, պարզ
բան է, կոպակը հնարավորություն ստացավ նորից վտրի
կանգնելու փորձեր անելու:

Մոռացել են, վոր բռնությունը, վորն անհրաժեշտ է ու ող-
տակար մեր դասակարգային թշնամիների դեմ պայքարելու գոր-
ծում, անթույլատրելի ու կորստաբեր է մեր դաշնակիցը հանդի-
սացող միջակի նկատմամբ:

Մոռացել են, վոր հեծկադորային հարձակումները, վորոնք
անհրաժեշտ են ու ողտակար ուղղման ընդլայն խնդիրներ լու-
ծելու համար, անպետք ու կորստաբեր են կոլտնտեսային շինա-
բարություն խնդիրները լուծելիս, վորն ընդամին կաղմակերպվում
է միջակի հետ դաշնակցած:

Այս է գյուղացիական հարցում յեղած սխալների արմատը:

Ահա թե ինչ է ասում Լենինը միջակի հետ ունեցած տնտե-
սական հարաբերությունների մասին.

«Ամենից ավելի մենք պետք է հիմնվենք այն ճշմարտու-
թյան վրա, վոր այստեղ բռնության մեթոդներով ըստ բա-
նի բուն էությունից միջակի չի կարելի հասնել: Այստեղ տըն-
տեսական խնդիրը բոլորովին այլ կերպ է դրվում: Այստեղ
չկա այն վերնախավը, վոր կարելի չէ կտրել, թողնելով
ամբողջ հիմքը, ամբողջ շենքը: Այն վերնախավը, վորպիսին
քաղաքում կապիտալիստներն էյին, այստեղ չկա: Այստեղ
բռնությամբ գործել՝ նշանակում է կործանել ամբողջ գոր-
ծը... Չկա ավելի հիմար բան, քան միջակ գյուղացու տըն-
տեսական հարաբերությունների բնագավառում բռնությամբ
կիրառելու միտքն իսկ» (Հ. XXIV, էջ 168):

Այնուհետև.

«Միջակ գյուղացիության նկատմամբ բռնություն գոր-
ծադրելը մեծագույն վնաս է: Դա մի բազմաթիվ, բազմա-
միլիոն խավ է: Մինչև անգամ Յեկրոպայում, վորտեղ նա
վոչ մի տեղ աղբյուրի ուժի չի հասնում, վորտեղ վիթխա-
րիորեն դարգեցած է տեխնիկան ու կուլտուրան, քաղաքային
կյանքը, յերկաթուղիները, վորտեղ ամենից ավելի հեշտ
կլիններ դրա մասին մտածել, — վոչ վոք, ամենահեղափոխա-
կան սոցիալիստներից վոչ մեկը, յերբեք բռնի միջոցառում-
ներ չի առաջարկել միջակ գյուղացիության նկատմամբ» (Հ.
XXIV, էջ 167):

Թվում է, թե պարզ է:

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՐՑ: Վորո՞նք են կոլտնտեսային շարժման մեջ
յեղած գլխավոր սխալները:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ: Դրանք, աղբյուրները, առնվազն յերեքն են:

1) Սխալ է կամավորության լենինյան սկզբունքը կոլ-
տնտեսությունները կառուցելիս: Սխալ է կուլակուլության
հիմնական ցուցումները և գյուղատնտեսական արտելի որինակե-
լի կանոնադրությունը կոլտնտեսային շինարարության կամավո-
րության մասին:

Լենինիցմն ուսուցանում է, վոր գյուղացիներին հարկավոր է
կոլեկտիվ տնտեսության ռելսերի վրա փոխադրել կամավորու-
թյան կարգով, մենատնտեսության հանդեպ հասարակական, կո-
լեկտիվ տնտեսության ունեցած առավելությունների մեջ համո-
զելու ճանապարհով: Լենինիցմն ուսուցանում է, վոր կոլեկտիվ
տնտեսության առավելությունների մեջ գյուղացիներին կարելի
չէ համոզել միայն այն դեպքում, յեթե ցույց տրվի նրանց ու
ապացուցվի գործով, փորձով, վոր կոլտնտեսությունը մենա-
տնտեսությունից լավ է, վոր նա մենատնտեսությունից շա-
հավետ է, վոր կոլտնտեսությունը յեղք է տալիս գյուղացուն,
չքավորին ու միջակին, կարիքից ու աղքատությունից: Լե-
նինիցմն ուսուցանում է, վոր այս պայմաններից դուրս՝ կոլ-
տնտեսությունները չեն կարող հաստատուն լինել: Լենինիցմն ու-
սուցանում է, վոր կոլտնտեսային տնտեսությունը մարդկանց
վզին ուժով փաթաթելու ամեն մի փորձ, հարկադրման
կարգով կոլտնտեսություններ արմատավորելու ամեն մի փորձ
կարող է տալ միայն բացասական հետևանքներ, կարող է գյու-
ղացիներին միայն հետ վանել կոլտնտեսային շարժումից:

Յեվ իսկապես, քանի դեռ այս հիմնական կանոնը պահպան-

վում եր, կոլտնտեսային շարժումը հաջողութուն եր ունենում հաջողության հետեից: Բայց մեր միջանի ընկերները, հաջողութուններից արբեցած, սկսեցին արհամարհել այս կանոնը, սկսեցին ցուցաբերել ծայրահեղ շտապողականություն և, կոլեկտիվացման բարձր տոկոսների հետեից ընկած՝ սկսեցին հարկադրական կարգով կոլտնտեսություններ արմատավորել: Զարմանալի չէ, վոր այդպիսի «քաղաքականություն» բացասական հետևանքները յերկար սպասել չտվին իրենց: Հապճեպորեն ծագած կոլտնտեսություններն սկսեցին նույնպես արագ հալվել, ինչպես վոր արագ ծագել էին, իսկ գյուղացիության այն մասը, վոր դեռ յերեկ ահադին վստահությունամբ եր վերաբերվում կոլտնտեսություններին, սկսեց յերես դարձնել նրանցից:

Այս ե առաջին ու գլխավոր սխալը կոլտնտեսային շարժման մեջ:

Ահա թե ինչ ե ասում Լենինը կոլտնտեսային շինարարության կամավորության մասին.

«Այժմ մեր խնդիրն ե՝ անցնել հողի հանրային մշակմանը, անցնել ընդհանուր խառն տնտեսությանը: Բայց խորհրդային իշխանության կողմից վոչ մի հարկադրանք չի կարող լինել. վոչ մի որենք չի հարկադրում այդ անելու: Գյուղատնտեսական կոմունան կամավոր կերպով ե հիմնվում, հողի հանրային մշակման անցնելը կարող ե լինել միայն կամավոր, այս տեսակետից բանվորա-գյուղացիական կառավարության կողմից ամենափոքր հարկադրանք իսկ չի կարող լինել ու որենքով չի թույլատրվում: Յեթե ձեզանից մեկնում եմ կնայդպիսի հարկադրանքներ նկատի, ապա դուք պետք ե իմանաք, վոր դա չարարկում ե, վոր դա որենքի խախտում ե, վորը մենք բոլոր ուժով ջանում ենք ուղղել և կողդենք»¹ (հ. XXIV, եջ 43):

Այնուհետև.

«Միայն այն դեպքում, յեթե հաջողվի գյուղացիներին դարձով ցույց տալ հողի հանրային, կոլեկտիվ, ընկերային, արտելային մշակման առավելությունները, յեթե միայն հաջողվի ողնել գյուղացուն ընկերային, արտելային տնտեսության միջոցով, միայն այն ժամանակ պետական իշխանությունն իր ձեռքում պահող բանվոր դասակարգին իրոք կապացուցի գյուղացուն իր իրավացիությունը, իրոք հաստա-

¹ Ընդգծումն իմն ե: Ի. Ստ.:

տուն կերպով ու իսկապես իր կողմը կգրավի բաղամիլիոն գյուղացիական մասսան: Այս պատճառով ընկերային, արտելային հողագործությանն աջակցություն ցույց տվող ամեն տեսակի ձեռնարկումների նշանակությունը չի կարելի չափազանցացնել: Մենք ունենք գյուղերի խուլ վայրերում ցրված, ցիրուցան միլիոնավոր առանձին տնտեսություններ... Միայն յերբ գործակալներն, փորձով, վոր մոտ ե գյուղացիներին, ապացուցվի, թե անցումը դեպի ընկերային, արտելային հողագործությունն անհրաժեշտ ե ու հնարավոր, միայն այն ժամանակ մենք իրավունք կունենանք ասելու, վոր այնպիսի հսկայական գյուղացիական յերկրում, ինչպիսին Ռուսաստանն ե, սոցիալիստական հողագործության ուղիով լուրջ քայլ ե արված»¹ (հ. XXIV, եջ 579—580): Վերջապես, դարձյալ մի տեղ Լենինի աշխատություններից.

«Խրախուսելով միջակ գյուղացիների ամեն տեսակի ընկերությունները, ինչպես նաև գյուղատնտեսական կոմունաները, խորհրդային իշխանության ներկայացուցիչները վոչ մի ամենափոքր հարկադրանք չպետք ե թույլ տան այդպիսիներն ստեղծելու: Միայն այն միավորումներն են արժեքավոր, վորոնք հենց իրենք գյուղացիներն են իրագործել իրենց ազատ նախաձեռնությամբ և վորոնց ոգուտներն ստուգել են նրանք պրակտիկայում: Ծայրահեղ շտապողականությամբ այս գործում վնասակար ե, վորովհետեւ ընդունակ ե լուրջ ուժեղացնելու միջակ գյուղացիության նախապաշարմունքները նորմուծությունների հանդեպ: Խորհրդային իշխանության այն ներկայացուցիչները, վորոնք իրենց թույլ են տալիս դորձադրելու վոչ միայն ուղղակի, այլև թեկուզ հենց անուղղակի հարկադրանք գյուղացիներին կոմունաներին միացնելու նպատակով, պետք ե յենթարկվեն խստատանքի»¹ (հ. XXIV, եջ 174):

Թվում ե, թե պարզ ե:

Հաղիվ թե հարկ կա ապացուցելու, վոր կուսակցությունը Լենինի այս ցուցումները կկիրառի ամենայն խստությամբ:

2) Խախտել են ԽՍՀՄ-ի տարբեր շրջանների պալատների բաղամադանության հաշվառման լենինյան սկզբունքը կոլտնտեսային շինարարության վերաբերմամբ: Մոռացել են, վոր ԽՍՀՄ-ում

¹ Ընդգծումն իմն ե: Ի. Ստ.:

կան ամենաբազմապիսի մարզեր, վորոնք ունեն տարբեր անտեսական կացութեամբ ու կուլտուրայի մակարդակ: Մոռացել են, վոր այդ մարզերի մեջ կան առաջավոր, միջակ ու հետամնաց մարզեր: Մոռացել են, վոր կոլտնտեսային շարժման տեմպերն ու կոլտնտեսային շինարարութեան մեթոդները չեն կարող միանման լինել այդ մարզերի համար, վորոնք բնավ միանման չեն:

«Սխալ կլինեն, — ասում է Լենինը, — յեթե մենք պարզապէս չարժնով դեկրետներ արտադրեցինք Ռուսաստանի բոլոր վայրերի համար, յեթե բոլշևիկ-կոմունիստները, խորհրդային աշխատողներն Ուկրաինայում և Դոնի ափերին սկսեցին առանց խորութեան, հախուռն կերպով (огромно) դրանք տարածել այլ մարզերի վրա»... վորովհետեւ «մենք վոչ մի դեպքում մեզ չենք կաշկանդում միորինակ շարժումով, մեկ անգամ ընդմիջող չենք վճռում, վոր մեր փորձը, Կենտրոնական Ռուսաստանի փորձը, կարելի չէ ամբողջութեամբ փոխադրել բոլոր ծայրամասերը» (հ. XXIV, էջ 125—126):

Լենինն ասում է այնուհետեւ, վոր

«Կենտրոնական Ռուսաստանը, Ուկրաինան, Սիբիրը չարժնացնելը, վորոչ չարժնի յենթարկելը մեծագույն հիմարութիւն կլինի» (հ. XXVI, էջ 243):

Վերջապէս, Լենինը պարտավորեցնում է Կովկասի կոմունիստներին, վորպէսզի նրանք

«հասկանան իրենց դրութեան, իրենց հանրապետութիւնների դրութեան յուրօրինակութիւնը, ի տարբերութեան ՌՍՖՍՀ դրութեանից ու պայմաններից, հասկանան անհրաժեշտութիւնն այն բանի, վոր վո՛չ քե պետք է պատմենք մեր տակտիկան, այլ մտածված կերպով անափոխել այն՝ կոնկրետ պայմանների տարբերութեան համապատասխան» (հ. XXVI, էջ 191):

Թվում է, թե պարզ է:

Լենինի այս ցուցումների հիման վրա՝ մեր կուսակցութեան Կենտկոմը «Կոլեկտիվացման տեմպի մասին» (տես 1930 թ. հունվարի 6-ի «Правда»-ն) իր վորոշման մեջ ԽՍՀՄ-ի մարզերը, կոլեկտիվացման տեմպերի տեսակետից, բաժանեց յերեք խմբի, վորոնցից Հյուսիսային Կովկասը, Միջին Վոլգան, ու Ստորին Վոլգան կարող են կոլեկտիվացումը հիմնականում ավարտել 1931 թ. դարնանը, մյուս հատկային մարզերը (Ուկրաինա, Կենտրոնական Սևահող մարզ, Սիբիր, Ուրալ, Կազախստան և

այլն) կարող են այն հիմնականում ավարտել 1932 թ. դարնանը, իսկ մնացած մարզերը կարող են կոլեկտիվացումը յերկարաձգել մինչև հնգամյակի վերջը, այսինքն մինչև 1933 թիվը:

Թվում է, թե հասկանալի չէ:

Իսկ ի՞նչ ստացվեց իրականում: Բանից դուրս յեկավ, վոր մեր ընկերներից վոմանք, կոլտնտեսային շարժման առաջին հաջողութիւններից արեցած, փառավորապէս մոռացան թե՛ Լենինի ցուցումները, թե՛ Կենտկոմի վորոշումը: Մոակվայի մարզը, տեղորոշն ընկած կոլեկտիվացման փուլն թվերի հետեւից, սկսեց իր աշխատողներին կողմնորոշել դեպի կոլեկտիվացման ավարտումը 1930 թ. դարնանը, թեեւ նա իր տրամադրութեան տակ ուներ վոչ պակաս քան յերեք տարի (1932 թ. վերջը): Կենտրոնական Սևահող մարզը, չցանկանալով «մյուսներից հետ մնալ», սկսեց իր աշխատողներին կողմնորոշել դեպի կոլեկտիվացման ավարտումը 1930 թ. առաջին կեսին, թեեւ նա իր տրամադրութեան տակ ուներ վոչ պակաս քան յերկու տարի (1931 թ. վերջը): Իսկ անդրկովկասցիներն ու թուրքեստանցիները, առաջավոր շրջաններին «հասնելու և անցնելու» իրենց բուռն ձգտումով տարված, սկսեցին կողմնորոշվել դեպի կոլեկտիվացման ավարտումն «ամենակարճ ժամանակամիջոցում», թեեւ նրանք իրենց տրամադրութեան տակ ունեցին ամբողջ չորս տարի (1933 թ. վերջը): Հասկանալի չէ, վոր կոլեկտիվացման այդպիսի հապճեպ «տեմպ» կիրառելիս կոլտնտեսային շարժման համար նվազ պատրաստված շրջանները, յեռանդադին ձգտելով «անցնել» ավելի պատրաստված շրջաններից, հարկադրված յեղան ուժեղացրած վարչական ճնշում դործ դնելու, փորձելով կոլտնտեսային շարժման արագ տեմպի համար պակասող դործոնների թերին լրացնել իրենց սեփական վարչական բուռն յեռանդով: Արդյունքները հայտնի չեն: Բոլորին հայտնի չէ այն խառնաշփոթութիւնը, վոր ստացվեց այդ մարզերում և վորը հետո հարկ յեղավ վերացնելու Կենտկոմի միջամտութեան կարգով:

Այս է յերկրորդ սխալը կոլտնտեսային շարժման մեջ:

3) Խախտել են Լենինյան սկզբունքը, ըստ վորի կոլտնտեսային շինարարութեան նկատմամբ անթույլատրելի չէ թռիչք դործել շարժման չավարտված ձևի վրայով: Խախտել են Լենինյան սկզբունքը — մասսաների դարգացումից առաջ չանցնել, մասսաների շարժումը չդեկրետադրել, մասսաներից չկտրվել, այլ շարժվել մասսաների հետ միասին և նրանց առաջ շարժել, նրանց մոտեցնելով մեր լողուններին և հեշտացնելով նրանց համար՝

իրենց սեփական փորձով համոզվելու մեր լողունքների ճշտութեան մեջ:

«Յերբ Պետրոգրադի պրոլետարիատն ու Պետրոգրադի կայազորի զինվորները վերցնում էին իշխանութիւնը, — առում է Լենինը, — նրանք հիանալի կերպով գիտեցին, Վոր դյուդում շինարարութիւն կատարելու գործում մեծ դժգոհութիւններ են հանդիպելու, Վոր այստեղ հարկավոր է ավելի աստիճանաբար առաջ գնալ, Վոր այստեղ դեկրետներով, որեւէ մեկով հողի հանրային մշակում փորձելը մեծագույն անհեթեթութիւն կլինէր, Վոր այս բանին կարող են համաձայնել չնչին թիւ կազմող գիտակիցները, իսկ գյուղացիների հսկայական մեծամասնութիւնն այս խնդիրը չէր դնում: Յեւ այս պատճառով մենք սահմանափակվում էինք նրանով, ինչ բացարձակապես անհրաժեշտ է հեղափոխութեան զարգացման շահերի տեսակետից: Վոչ մի դեպքում մասսաների զարգացումից առաջ չանցնել, այլ սպասել, մինչև Վոր այդ մասսաների սեփական փորձից, նրանց սեփական պայքարից աճի առաջընթաց շարժումը»¹ (Հ. XXIII, էջ 252): Յելենով Լենինի այս ցուցումներից՝ Կենտկոմը «Կոլեկտիվացման տեմպի մասին» (տե՛ս 1930 թվի հունվարի 6-ի «Правда»-ն) իր հայտնի վորոշման մեջ ընդունեց, Վոր ա) տվյալ մոմենտին կոլտնտեսային շարժման գլխավոր ձև հանդիսանում է գյուղատնտեսական արտելը, Վոր բ) այս պատճառով անհրաժեշտ է մշակել գյուղատնտեսական արտելի՝ վորպես կոլտնտեսային շարժման գլխավոր ձևի՝ որին հակադրել կանոնադրութիւնը, Վոր գ) մեր գործնական աշխատանքում չի կարելի թուլատրել կոլտնտեսական շարժման «դեկրետադրումը» վերելից ու «կոլեկտիվացում խաղալը»:

Այս նշանակում է, Վոր այժմ մենք պետք է կուրս վերցնենք վո՛չ թե դեպի կոմունան, այլ դեպի գյուղատնտեսական արտելը, Վորպես կոլտնտեսային շինարարութեան գլխավոր ձևը, Վոր չի կարելի թուլատրել գյուղատնտեսական արտելի վրայով դեպի կոմունա ցատկելը, Վոր չի կարելի գյուղացիների մասսայական շարժումը դեպի կոլտնտեսութիւնները նենգափոխել կոլտնտեսութիւնների «դեկրետադրումով», «կոլտնտեսութիւն խաղալով»:

Թվում է, թե պարզ է:

¹ Ընդգծումն իմն է: Ի. Ստ.:

Իսկ ի՞նչ ստացվեց իրականում: Բանից դուրս յեկավ, վճր մեր միջանի ընկերները, կոլտնտեսային շարժման առաջին հաջողութիւններից արբեցած, փառավորապես մոռացան թե՛ Լենինի ցուցումները, թե՛ Կենտկոմի վորոշումը: Փոխանակ գյուղատնտեսական արտելի համար մասսայական շարժում կազմակերպելու՝ այդ ընկերներն սկսեցին մենատնտես գյուղացիներին ուղղակի «փոխադրել» կոմունայի կանոնադրութեանը: Շարժման արտելային ձևն ամրապնդելու փոխարեն՝ սկսեցին հարկադրական կարգով «հանրայնացնել» մանր անասունները, թռչունները, վոչ-ապրանքային կաթնատու անասունները, բնակելի շէնքերը: Լենինիստի համար անթույլատրելի այս շտապողականութեան հետեանքներն այժմ հայտնի յեն բոլորին: Կայուն կոմունաներ, իրրե կանոն, իհարկէ, չստեղծեցին: Բայց դրա փոխարեն ձեռքից բաց թողին մի շարք գյուղատնտեսական արտելներ: Ծիշո է, մնացին «լավ» բանաձևեր: Սակայն ի՞նչ ոգուտ դրանցից:

Այս է յերրորդ սխալը կոլտնտեսային շարժման մեջ:

ՅԵՐՐՈՐԳ ԶԱՐՑ: Ի՞նչպես կարող էին ծագել այդ սխալները և կուսակցութիւնն ի՞նչպես պետք է ուղղի դրանք:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ: Նրանք ծագեցին կոլտնտեսային շարժման բնագավառում մեր ունեցած արագ հաջողութիւնների հիման վրա: Հաջողութիւնները յերբեմն գլուխ են պտտեցնում: Նրանք հաճախ ծնում են ծայրահեղ ինքնահավանութիւն ու մեծամտութիւն: Այդ առանձնապես հեշտ կարող է պատահել իշխանութեան գլուխ կանդնած կուսակցութեան ներկայացուցիչներին: Մանավանդ այնպիսի կուսակցութեան, ինչպիսին մեր կուսակցութիւնն է, Վորի ուժն ու հեղինակութիւնը համարյա անչափելի յեն: Այստեղ միանգամայն հնարավոր են կոմսնապարծութեան փառաբերը, Վորի դեմ կատաղի պայքար եր մղում Լենինը: Այստեղ միանգամայն հնարավոր է հավատը դեպի դեկրետի, բանաձևի, կարգադրութեան ամենակարողութիւնը: Այստեղ միանգամայն տեսլ է այն փտանդը, Վոր կուսակցութեան հեղափոխական միջոցառումները մեր անծայրածիր յերկրի այս կամ այն անկյուններում վերածվեն կուսակցութեան առանձին ներկայացուցիչների դատարկ, չինովնիկական դեկրետադրման: Յես նկատի ունեմ վո՛չ միայն տեղական աշխատողներին, այլև մարդային առանձին գործիչներին, այլև Կենտկոմի առանձին անդամների: «Կոմունիստական սնապարծութիւնը, — ասում է Լենինը, — նշանակում է այն, Վոր մարդ, գտնվելով կոմունիստական կուսակցութեան մեջ և այնտեղից դեռևս դուրս չլինելով, յերեւակայում

«Թե իր բոլոր խնդիրները նա կարող է վճռել կոմունիստական ղեկընտարումով» (Վ. XXVII, էջ 50—51)։

Ահա թե ինչ հողի վրա ծագեցին սխալները կոլտնտեսային շարժման մեջ, կուսակցական գծի ծռումները կոլտնտեսային շինարարության գործում։

Վո՞րն է այդ սխալների ու ծռումների վտանգը, յեթե նրանք այսուհետե ել շարունակվեն, յեթե նրանք չվերացվեն արագորեն ու առանց մնացորդի։

Վտանգն այստեղ այն է, վոր դրանք, այդ սխալները, մեզ ուղիղ հաղորդակցութեամբ տանում են դեպի կոլտնտեսային շարժման պտակադեծում, դեպի գծառություն միջակի հետ, դեպի չբավորության կազմալուծում, դեպի մեր շարքերի իրարանցում, դեպի մեր ամբողջ սոցիալիստական շինարարության թուլացում, դեպի կուլակության վերականգնում։ Կարճ ասած՝ այդ սխալները տենդենց ունեն դուրս գցելու մեզ դյուղացիության հիմնական մասսաների հետ դաշինքն ամրացնելու ճանապարհից, պրոլետարական դիկտատուրայի ամրացման ճանապարհից դեպի այդ մասսաներից խզվելու ճանապարհը, պրոլետարական դիկտատուրայի խարխուման ճանապարհը։

Այդ վտանգն ուրվագծվեց արդեն փետրվարի յերկրորդ կեսին, հենց այն մոմենտին, յերբ մեր ընկերների մի մասը, նախորդ հաջողություններից կուրացած, քառատրոփ սլանում եր լենինյան ճանապարհից դուրս։ Կուսակցության Կենտկոմը հաշվի առավ այդ վտանգը և չհապաղեց գործին միջամտել՝ հանձնարարելով Ստալինին, վոր կոլտնտեսային շարժման վերաբերյալ մի հատուկ հոգվածով նախազգուշացում անի չափ ու սահմանը կորցրած ընկերներին։ Վոմանք կարծում են, թե «Գլխապտույտ՝ հաջողություններից» հոգվածն Ստալինի անձնական նախաձեռնության արդյունք է։ Այդ, իհարկե, դատարկ բան է։ Կենտկոմը մեղանում դոյություն ունի վոչ նրա համար, վոր մի այդպիսի գործում վորեւե մեկի նախաձեռնությունը թույլատրի։ Դա Կենտկոմի խոր հետախուզությունն եր։ Յեւ յերբ պարզվեցին սխալների խորությունն ու չափերը, Կենտկոմը չհապաղեց իր հեղինակության ամբողջ ուժով հարվածելու սխալները, հրապարակելով 1930 թվի մարտի 15-ի իր նշանավոր վորոշումը։

Դժվար է կատարի վաղժի ժամանակ կանգնեցնել ու դեպի ուղիղ ճանապարհ դարձնել մարդկանց, վորոնք գլխապտույտ արագութեամբ դեպի անդունդն են սլանում։ Բայց մեր Կենտկոմը հենց նրա համար ել կոչվում է լենինյան կուսակցության

Կենտրոնական Կոմիտե, վոր նա միայն այդպիսի դժվարություններ չե, վոր կարողանում է հաղթահարել։ Յեւ նա հիմնականում արդեն հաղթահարել է այդ դժվարությունները։

Կուսակցության ամբողջ ջոկատների համար այդպիսի դեպքերում դժվար է կանգնեցնել իրենց վաղժը, ժամանակին դառնալ դեպի ուղիղ ճանապարհ ու ընթացքի պահին վերականգնել իրենց շարքերը։ Բայց մեր կուսակցությունը հենց նրա համար ել կոչվում է Լենինի կուսակցություն, վոր նա բավականաչափ ճկունություն ունի այդպիսի դժվարությունները հաղթահարելու համար։ Յեւ նա հիմնականում արդեն հաղթահարել է այդ դժվարությունները։

Այստեղ գլխավոր գործն այն է, վորպեսզի մարդ իր սխալներն ընդունելու արիություն դրսևորի և ամենակարճ ժամանակամիջոցում դրանք լիկվիդացիայի յենթարկելու ուժեր դնի իր մեջ։ Մոտ անցյալի հաջողություններով արբենալուց հետո իր սխալներն ընդունելու վախը, ինքնաքննադատության վախը, սխալներն արագ ու վճռաբար ուղղել չցանկանալը, — այս է դրվաժավոր դժվարությունը։ Բավական է, վոր դեն գցենք թվական փբուն առաջադրանքներն ու դրասենյակային-բյուրոկրատական մաքսիմալիզմը, բավական է, վոր մեր ուշադրությունը փոխադրենք դեպի կոլտնտեսությունների կազմակերպական-տնտեսական շինարարությունը, վորպեսզի սխալների հետքն անդամ չմնա։ Վոչ մի հիմք չկա կասկածելու, վոր կուսակցությունն արդեն հիմնականում հաղթահարել է այդ վտանգավոր դժվարությունը։

«Բոլոր հեղափոխական կուսակցությունները, — ասում է Լենինը, — վորոնք մինչև այժմ կործանվել են, — կործանվել են նրանից, վոր մեծամտել ու չեն կարողացել տեսնել, թե ինչի մեջ է իրենց ուժը, և վախեցել են խոսել իրենց քաղաքականության մասին։ Իսկ մենք չենք կործանվի, վորովհետև չենք վախենում մեր թուլությունների մասին խոսելուց և կսովորենք հաղթահարել թուլությունը»¹ (Վ. XXVII, էջ 260—261)։

Լենինի այս խոսքերը չի կարելի մոռանալ։

ԶՈՐՐՈՐԴ ԶԱՐՑ։ Կուսգծի ծռումների դեմ մղվող պայքարը դեպի հետ կատարվող ընթացք, նահանջ չի՞ արդյոք։

¹) Ընդգծումն իմն եւ Ի. Ստ.

ՊԱՏԱՍԽԱՆ: Իհարկե, վո՛չ: Նահանջի մասին այստեղ կարող էն խոսել միայն այն մարդիկ, վորոնք սխալները ու ծոռմները չարունակումը հարձակում են համարում, իսկ սխալների դեմ պայքարելը—նահանջ: Սխալներ ու ծոռմներ կիտելու կարգով հարձակում,—ինչ ասել կուզի, լա՛վ «հարձակում ե»:

Մենք առաջադրեցինք գյուղատնտեսական արտելը վորպես կոլտնտեսային շարժման հիմնական ձև տվյալ մոմենտին, տալով համապատասխան որինակելի կանոնադրություն, վորպես կոլտնտեսային շինարարության վերաբերյալ աշխատանքի ղեկավարություն: Նահանջո՞ւմ ենք արդյոք մենք այս գործից: Իհարկե, վո՛չ:

Մենք առաջադրեցինք՝ բանվոր դասակարգի ու չքավորության արտադրական գործման ամրացումը միջակի հետ վորպես կոլտնտեսային շարժման հիմք տվյալ մոմենտին: Նահանջո՞ւմ ենք արդյոք մենք այդ գործից: Իհարկե, վո՛չ:

Կուլակությունը վորպես դասակարգ վերացնելու լողունգը մենք առաջադրեցինք վորպես գյուղում կատարվող մեր գործնական աշխատանքի գլխավոր լողունգ տվյալ մոմենտին: Նահանջո՞ւմ ենք արդյոք մենք այդ գործից: Իհարկե, վո՛չ:

Մենք դեռևս 1930 թվի հունվարին վերցրինք ԽՍՀՄ-ի գյուղատնտեսության կոլեկտիվացման վորոչ տեմպ՝ ԽՍՀՄ-ի մարդերը բաժանելով վորոչ խմբերի ու յուրաքանչյուր խմբի համար իր հատուկ տեմպը վորոչելով: Նահանջո՞ւմ ենք արդյոք մենք այդ գործից: Իհարկե, վո՛չ:

Եւ վո՞րտեղ ե այստեղ կուսակցության «նահանջը»:

Մենք ուզում ենք, վոր սխալներ ու ծոռմներ թույլ տված մարդիկ նահանջեն իրենց սխալներից: Մենք ուզում ենք, վոր քյալլադյոցներն իրենց քյալլադյոցությունից նահանջեն դեպի լենինիզմի գիրքերը: Մենք այդ ուզում ենք, վորովհետև միայն այդ պայմանով կարելի կլինի շարունակել իսկական հարձակումը մեր դասակարգային թշնամիների դեմ: Նշանակո՞ւմ ե այս արդյոք, վոր սրանով մենք ընթացք ենք կատարում դեպի հետ: Իհարկե, վո՛չ: Սա միայն այն ե նշանակում, վոր մենք ուզում ենք կամոնավոր հարձակում գործել և վոչ թե հարձակման քյալլադյոցական խաղ անել:

Մի՞թե պարզ չե, վոր միայն տարրինակ մարդիկ ու «ձախ» խոտորիչները կարող են կուսակցության այսպիսի դերքավորումը վորպես նահանջ գնահատել:

Նահանջի մասին շաղակրատող մարդիկ չեն հասկանում առնվազն յեղիււ բան:

1) Նրանք հարձակման որենքները չգիտեն: Նրանք չեն հասկանում, վոր առանց նվաճած դիրքերի ամրացման՝ հարձակումը մի հարձակում ե, վոր դատապարտված ե տապալման: Յե՞րբ կարող ե հարձակումը հաջող լինել, ասենք, ռազմական դործի բնադավառում: Յերբ մարդիկ չեն սահմանափակվում հախուռն առաջխաղացումով, այլ ջանում են դրա հետ միասին ամրացնել դրաված դիրքերը, վերախմբավորել իրենց ուժերը փոխված իրադրությունը համապատասխան, ամրացնել թիկունքները, մատրերել ռեզերվները: Այս բոլորն ինչի՞ համար ե հարկավոր: Նրա համար, վոր մեզ ապահովենք անակնկալներից, վերացնենք առանձին ճեղքվածքները, վորոնցից ապահովված չե վոչ մի հարձակում, և այդպիսով նախապատրաստենք թշնամու լիակատար լիկվիդացիան: Լեհական դորքերի սխալը 1920 թվին, յեթե վերցնենք դործի միայն ռազմական կողմը, այն ե, վոր նրանք արհամարհեցին այս կանոնը: Սրանով ե, ի միջի ալլոց, բացատրվում, վոր հախուռն կերպով մինչև Կիեվ սլանալով՝ նրանք ստիպված եյին հետո նույնպես հախուռն կերպով հետ սլանալ մինչև Վարշավա: Խորհրդային դորքերի սխալը 1920 թվին, յեթե վերցնենք դարձյալ դործի միայն ռազմական կողմը, այն ե, վոր նրանք Վարշավայի վրա իրենց դործած հարձակման ժամանակ կրկնեցին լեհերի սխալը:

Նույնը հարկավոր ե ասել դասակարգային կռիվ ճակատում հարձակվելու որենքների մասին: Զի կարելի հաջող հարձակում գործել դասակարգային թշնամիներին լիկվիդացիայի յենթարկելու նպատակով՝ առանց ամրացնելու նվաճած դիրքերը, առանց վերախմբավորելու իր ուժերը, առանց ռեզերվներով ապահովելու ճակատը, առանց ամրացնելու քիկունքները և այլն:

Ամբողջ բանն այն ե, վոր քյալլադյոցները չեն հասկանում հարձակման որենքները: Ամբողջ բանն այն ե, վոր կուսակցությունը դրանք հասկանում ե ու կիրառում ե կյանքում:

2) Նրանք չեն հասկանում հարձակման դասակարգային բնույթը: Բզավում են հարձակման մասին: Բայց հարձակում վո՞ր դասակարգի վրա, վո՞ր դասակարգի հետ դաշնակցած: Մենք հարձակում ենք գործում գյուղի կապիտալիստական տարրերի վրա՝ միջակի հետ դաշնակցած, վորովհետև միայն այդպիսի հարձակումը կարող ե մեզ հաղթություն տալ: Բայց ի՞նչպես

վարվենք, յեթե կուսակցութեան առանձին ջոկատներէ բուռն վո-
դեորութեան պահին հարձակումն սկսում ե դուրս ընկնել ճիշտ
ճանապարհից ե իր սուր ծայրով շուռ ե գալիս մեր դաշնակցի
դեմ, միջակի դեմ: Մի՞թե մեզ հարկավոր ե ամեն մի հարձա-
կում ե վոչ թե հարձակում վորոշ դասակարգի վրա, վորոշ դա-
սակարգի հետ դաշնակցած: Չե՞ վոր Դոն-Քիշոտը նույնպէս յե-
րեակայում եր, թե ինքը հարձակվում ե թշնամիների վրա, յերբ
դրոհի յեր դնում հողմաղացի դեմ: Սակայն հայտնի յե, վոր
այդ, թող թույլ տրվի ասել, հարձակումով նա իր ճակատը ջար-
դեց:

Յերեւի Դոն-Քիշոտի դափնիները քնել չեն թողնում մեր
«ձախ» խոտորիչներին:

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԼԱՐՑ: Վո՞րն ե մեղանում գլխավոր վտանգը—
ա՞յլ, թե «ձախ»:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ: Գլխավոր վտանգը մեղանում աջն ե: Մեղա-
նում աջ վտանգը յեղել ե ե մնում ե գլխավոր վտանգը:

Այս դրույթը չի՞ հակասում արդյոք Կենտկոմի 1930 թ.
մարտի 15-ի վորոշման մեջ յեղած հայտնի թեզիսին այն մասին,
վոր «ձախ» խոտորիչների սխալներն ու ծուռումներն այժմ կոլ-
տնտեսային շարժման գլխավոր արգելակն են: Վո՞չ, չի հակա-
սում: Բանն այն ե, վոր «ձախ» խոտորիչների սխալները կոլ-
տնտեսային շարժման բնագավառում այնպիսի սխալներ են, վո-
րոնք նպատակավոր իրադրութիւն են ստեղծում կուսակցութեան
մեջ աջ թեքման ուժեղացման ու ամրացման համար: Ինչո՞ւ:
Այն պատճառով, վոր այդ սխալները կուսակցութեան դիմը սխալ
լուծով են պատկերում,—ասել ե թե՛ նրանք հեշտացնում են կու-
սակցութեան վարկաբեկման գործը,—հետեւաբար, նրանք հեշտաց-
նում են աջ տարրերի պայքարը կուսակցութեան ղեկավարութեան
դեմ: Կուսակցական ղեկավարութեան վարկաբեկումը հենց այն
տարրական հողն ե, վորի բազայի վրա յե միայն, վոր կարող ե
տեղի ունենալ աջ ուղիւնիստների պայքարը կուսակցութեան դեմ:
Այս հողն աջ ուղիւնիստներին տալիս են «ձախ» խոտորիչները,
նրանց սխալներն ու ծուռումները: Այս պատճառով աջ ուղիւնի-
ստների դեմ հաջողութեամբ կռիւլու համար հարկավոր ե հազթա-
հարել «ձախ» ուղիւնիստների սխալները: «Ձախ» խոտորիչներն
աջ ուղիւնիստների դաշնակիցներն են որչեպիւրովորեն:

Այս ե «ձախ» ուղիւնիստների ե աջ ուղիւնիստների միջև յեղած
յուրորինակ կապը:

Այս կապով ել հարկավոր ե բացատրել այն փաստը, վոր
միջանի «ձախեր» հաճախակի խոսք են բաց անում աջերի հետ
բոլի ունենալու մասին: Սրանով ել հարկավոր ե բացատրել այն
յուրորինակ յերեույթը, վոր «ձախիւնիներ» մի մասը, վորը դեռ-
եւս յերեկ ուռա-հարձակում եր «կատարում» ե փորձում եր
ընդամենը մի յերկու-յերեք շաբաթվա ընթացքում կոլեկտիվաց-
նել ԽՍՀՄ-ն, այսօր պատսիւլութեան մեջ ե ընկնում, ձեռքերը
կախ ե գցում ու պայքարի դաշտը փառավորապէս զիջում ե աջ
ուղիւնիստներին՝ այդպիսով կուսակցութեան հանդեպ իսկական
(առանց չափերոնների) նահանջի գիծ վարելով:

Ընթացիկ մոմենտի առանձնահատկութիւնն այն ե, վոր
«ձախ» խոտորիչների սխալների դեմ մղած պայքարը մեղանում
հանդիսանում ե աջ ուղիւնիստների դեմ հաջող պայքար մղելու
պայմանն ու յուրորինակ ձեւը:

ՎԵՅԵՐՈՐԴ ԼԱՐՑ: Ի՞նչպէս դնահատենք գլուղացիների մի
մասի տեղատվութիւնը կոլտնտեսութիւններէ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ: Գլուղացիների մի մասի տեղատվութիւնը նշա-
նակում ե, վոր վերջին ժամանակներս մեղանում ծնունդ են ա-
ռել վորոշ քանակով վոչ-հաստատուն կոլտնտեսութիւններ, վո-
րոնք այժմ մաքրվում են անկայուն տարրերից: Այդ նշանակում
ե, վոր փրուն կոլտնտեսութիւնները կանհետանան, հաստատուն-
ները կմնան ու կամրանան: Յես կարծում եմ, վոր սա միան-
գամայն նորմալ յերեույթ ե: Միջանի ընկերներ սրանից հուսա-
հատութեան մեջ են ընկնում, խուճապի յեն մատնվում ու ջղա-
ձգորեն կառչում են ուղղրած տոկոսներին: Մյուսները չարա-
խնդում են ու կոլտնտեսային շարժման «տապալում» են դուշա-
կում: Թե՛ նրանք, թե՛ սրանք չարաչար սխալվում են: Թե՛
նրանք, թե՛ սրանք հեռու յեն կոլտնտեսային շարժման եյու-
թիւնը մարքսիստորեն ըմբռնելուց:

Կոլտնտեսութիւններէ հեռանում են, ամենից առաջ, այս-
պէս կոչված՝ մեռյալ հողիները: Այդ նույնիսկ վո՞չ թե հեռա-
նալ ե, այլ դատարկութիւնը յերեւան հանել: Արդյոք մեզ հար-
կա՞վո՞ր են մեռյալ հողիները: Իհարկե, հարկավոր չեն: Յես
կարծում եմ, վոր հյուսիսային-կովկասցիները ե ուկրաինացիներ-
ը միանգամայն ճիշտ են վարվում, յերբ նրանք ցրում են մե-
ռյալ հողիներ ունեցող կոլտնտեսութիւնները ե կաղմակերպում
են իրոք կենդանի ու իրոք կայուն կոլտնտեսութիւններ: Սրանից
կոլտնտեսային շարժումը միայն շահում ե:

Յերկրորդ, հեռանում են անհարազատ, մեր գործին ուղ-

դակի թշնամի տարրերը: Պարզ ե, վաղ աղբյուրի տարրերն ինչ-
քան ավելի շուտ դուրս վնդվեն, այնքան ավելի լավ կու-
տեստային շարժման համար:

Վերջապես, հեռանում են տատանվող տարրերը, վորոնց վո՛չ
անհարազատ կարելի չե անվանել, վո՛չ ել մեռյալ հողինք: Այդ
հենց այն գյուղացիներն են, վորոնց այսպիսի մենք դեռ չենք կա-
րողացել համոզել, վոր մեր դործն արդարացի չե, բայց վորոնց
մենք անպատճառ կհամոզենք վաղը: Այդպիսի գյուղացիների
հեռանալը լուրջ, թեև ժամանակավոր, կորուստ ե կոլտեստային
շարժման համար: Այդ պատճառով կոլտեստայինների տա-
տանվող տարրերի համար մղվող պայքարն այժմ կոլտեստային
շարժման ամենակենսական խնդիրներից մեկն ե:

Դուրս ե դալիս, վոր գյուղացիների մի մասի տեղատվու-
թյունը կոլտեստայիններից՝ միայն բացասական յերևույթ
չե: Դուրս ե դալիս, վոր, ինչ չափով այդ տեղատվությունն
ազատում ե կոլտեստայինները մեռյալ հողինքից ե ուղղակի
անհարազատ տարրերից, դա նշանակում ե կոլտեստայինների
առողջացման ու ամրացման բարերար պրոցես:

Մի ամիս սրանից առաջ գտնում եյին, վոր հատիկային մար-
դերում մենք ունենք 60%-ից ավելի կոլեկտիվացում: Այժմ պարզ
ե, վոր յեթե նկատի ունենանք իսկական ու փոքրիշատե կայուն
կոլտեստայինները, ապա այդ թիվն ակներևաբար չափազանց-
ված եր: Յեթե կոլտեստային շարժումը գյուղացիների մի մասի
տեղատվությունից հետո ամրանա ու մնա հատիկային մարդերի
կոլեկտիվացման 40% թվի վրա, — իսկ այդ հաստատապես իրա-
դործելի չե, — ապա այդ կլինի կոլտեստային շարժման մեծա-
զույն նվաճումը տվյալ մոմենտին: Յես միջին թիվ եմ վերցնում
հատիկային մարդերի համար, լավ իմանալով, վոր մեղանում
ընդամենն կան համատարած կոլեկտիվացման առանձին շրջաններ
80—90% թվանշանով: Կոլեկտիվացման 40% հատիկային մար-
դերում — ա նշանակում ե, վոր կոլեկտիվացման հնդաժյա պլանը
մենք կարողացանք կրկնակի չափով իրագործել 1930 թ. դար-
նան մոտերքը:

Ո՞վ վճռականություն կունենա ժխտելու ԽՍՀՄ-ի սոցիալիս-
տական դարդացման դործում յեղած այս պատմական նվաճման
վնասողական բնույթը:

ՅՈՒՐԵՆԻՈՐԴ ԶԱՐՑ: Արդյոք լա՞վ են վարվում տատանվող
գյուղացիները՝ կոլտեստայիններից հեռանալով:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ: Վո՛չ, նրանք լավ չեն վարվում: Կոլտեստային-
թյուններից հեռանալով՝ նրանք հենց իրենց սեփական շահերին
են դեմ գնում, վորովհետև միայն կոլտեստայինների են
գյուղացիներին կարիքից ու խավարից դուրս դալու յեղբ ատլիս:
Կոլտեստայիններից հեռանալով՝ նրանք իրենց գնում են
վատթարագույն դրության մեջ, վորովհետև իրենց զրկում են
այն արտոնություններից ու ոգուտներից, վոր Խորհրդային իշ-
խանությունն ընձեռնում ե կոլտեստայինների: Կոլտես-
տայիններում յեղած սխալներն ու ծոռամները դուրս դալու
փաստարկ չեն: Սխալները հարկավոր ե ուղղել ընդհանուր ուժե-
րով՝ մնալով կոլտեստայինների մեջ: Դրանք ավելի ևս հեշտ ե
ուղղել այն պատճառով, վոր Խորհրդային իշխանությունը բոլոր
ուժերով կուվելու չե դրանց դեմ:

Լենինն ասում ե, վոր

«Մանր տնտեսության սխտեմը ապրանքային արտադրու-
թյան պայմաններում ի վիճակի չե փրկելու մարդկությունը
մասսաների թշվառությունից ու մասսաներին կեղեքվելուց»
(Հ. XX, էջ 122):

Լենինն ասում ե, վոր

«Մանր տնտեսությամբ մարդ կարիքից դուրս չի կարող
դալ» (Հ. XXIV, էջ 540):

Լենինն ասում ե, վոր

«Յեթե մենք առաջվա նման նստենք մանր տնտեսություն-
ներում, թեկուզ ե վորպես ազատ քաղաքացիներ ազատ հո-
ղի վրա, մեզ, միևնույն ե, անխուսափելի կորուստ ե սպառ-
նում» (Հ. XX, էջ 417):

Լենինն ասում ե, վոր

«Միայն ընդհանուր, արտելային, բեկերային աշխա-
տանքի ողնությամբ կարելի չե դուրս դալ այն փախուղուց,
ուր քչել ե մեզ իմպերիալիստական պատերազմը» (Հ. XXIV,
էջ 537):

Լենինն ասում ե, վոր

«Անհրաժեշտ ե անցնել ընդհանուր մշակման խոշոր որի-
նակելի տնտեսություններում», վորովհետև «առանց դրան

չի կարելի դուրս գալ այն փրկուածից, այն ուղղակի հոս-
սահատական դուրսթյունից, վորի մեջ գտնվում է Ռուսաս-
տանը» (Հ. XX, էջ 418):

Ի՞նչ է նշանակում այս ամենը:

Այս նշանակում է, վոր կոլտնտեսութիւնները միակ միջոցն
են, վորը գյուղացիներին կարիքից ու խավարից դուրս գալու յեւթ
է տալիս:

Պարզ է, վոր գյուղացիները ճիշտ չեն վարվում՝ կոլտնտե-
սութիւններից դուրս գալով:

Լենինն ասում է, վոր

«Դուք, իհարկէ, բոլորդ եւ զիտեք խորհրդային իշխա-
նութեան ամբողջ գործունեութեանից, թե մենք ինչպիսի
հսկայական նշանակութիւն ենք տալիս կոմունիստներին, ար-
տեղներին և առհասարակ ամեն տեսակի կազմակերպութիւն-
ներին, վորոնց նպատակն է մանր, միանձնյա գյուղացիական
տնտեսութիւնը հանրայինի, բնկերայինի կամ արտելայինի
փոխարկել, աստիճանաբար աջակցել այդ փոխարկմանը»
(Հ. XXIV, էջ 579):

Լենինն ասում է, վոր

«Խորհրդային իշխանութիւնը կոմունիստներին ու բնկերու-
թիւններին ուղղակի առաջնութիւն տալիս՝ առաջին տեղը
դնելով նրանց»¹ (Հ. XXIII, էջ 399):

Ի՞նչ է նշանակում այս:

Այս նշանակում է, վոր խորհրդային իշխանութիւնը կոլ-
տնտեսութիւններին արտոնութիւններ ու առավելութիւններ է
տալու՝ միանձնյա տնտեսութիւնների հանդեպ: Այս նշանակում
է, վոր նա կոլտնտեսութիւններին արտոնութիւններ է տալու
թե՛ հող հատկացնելու իմաստով, թե՛ մեքենաներ, տրակտորներ,
սերմացու հատիկ մատակարարելու իմաստով և այլն, թե՛ հարկ-
ման թեթեւացման իմաստով, թե՛ վարկեր տրամադրելու իմաս-
տով:

Խորհրդային իշխանութիւնն ինչո՞ւ յէ արտոնութիւններ ու
առավելութիւններ տալիս կոլտնտեսութիւններին:

Այն պատճառով, վոր կոլտնտեսութիւնները գյուղացիներին
թշվառութիւնից ազատելու միակ միջոցն են:

Այն պատճառով, վոր կոլտնտեսութիւններին արած առավե-
րական ոգնութիւնը չքաղութիւնն ու միջակներին ոգնելու ա-
մենից իրական ձևն է:

Որքան խորհրդային իշխանութիւնը վորոշեց հարկումից
յերկու տարով ազատել կոլտնտեսութիւնների հանրայնացված բո-
լոր բանող անասուններին (ձիերին, յեղներին և այլն), ինչպե՞ս
կոլտնտեսութիւնների կողակտիվ տիրապետութեան տակ գտնվող,
այնպես եւ կոլտնտեսականների անհատական տիրապետութեան
տակ գտնվող բոլոր կովերին, խոզերին, վոջիւարներին ու թռչուն-
ներին:

Բացի դրանից, խորհրդային իշխանութիւնը վճռել է մինչև
տարվա վերջը հետաձգել կոլտնտեսականներին տրված վարկերի
պարտքի մարումը և վերացնել կոլտնտեսութիւնները մտած գյու-
ղացիների վրա մինչև ապրիլի 1-ը դրված բոլոր տուգանքներն
ու դատական տուժանքները:

Վերջապես, նա վճռել է անպատճառ իրականացնել կոլտնտե-
սականներին ներկա տարում 500 միլիոն ուրբ. չափով վարկավո-
րելը:

Այս արտոնութիւնները կոչնեն գյուղացի-կոլտնտեսականնե-
րին: Այս արտոնութիւնները կոչնեն այն կոլտնտեսական գյու-
ղացիներին, վորոնք կարողացել են անդրդվել մնալ տեղատվու-
թեան հանդեպ, վորոնք կոմիւնիստներին կոլտնտեսութիւնների թշնա-
միներին դեմ մղած պայքարում, վորոնք պաշտպանել են կոլտնտե-
սութիւնները և իրենց ձեռքումն են պահել կոլտնտեսային շարժ-
ման մեծ դրոշը: Այդ արտոնութիւնները կոչնեն այն չքաղութի
ու միջակ կոլտնտեսականներին, վորոնք այժմ մեր կոլտնտեսու-
թիւնների հիմնական կորիզն են կազմում, վորոնք կամրացնեն
ու կձևավորեն մեր կոլտնտեսութիւնները և վորոնք սոցիալիզմի
կողմը կնշման միլիոնավոր ու միլիոնավոր գյուղացիների:
Այս արտոնութիւնները կոչնեն այն գյուղացի-կոլտնտեսականնե-
րին, վորոնք այժմ կոլտնտեսութիւնների հիմնական կազերն են
կազմում և վորոնք միանգամայն արժանի յեն, վորպեսզի նրանց
կոլտնտեսային շարժման հերոսներ անվանենք:

Այդ արտոնութիւնները չեն առանա կոլտնտեսութիւններից
հեռացած գյուղացիները:

Մի՞թէ պարզ չէ, վոր գյուղացիները սխալ են գործում, յերբ
հեռանում են կոլտնտեսութիւններից:

Մի՞թէ պարզ չէ, վոր նրանք կոլտնտեսութիւնները վերա-

¹ Ընդգծումն իմն է: Ի. Ստ.:

դառնալով միայն կարող են ապահովել իրենց համար այդ արտոնութիւններն ստանալը:

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՀԱՐՑ: Ի՞նչպէս վարվենք կոմունաների հետ, հարկավոր չէ՞ արդեօք ցրել նրանց:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ: Վո՛չ, հարկավոր չէ ու կարիք չկա ցրելու նրանց: Յետ խոսում եմ իրական, և վոչ թե թղթե կոմունաների մասին: ԽՍՀՄ-ի հատիկային մարդերում գոյութիւն ունեն մի շարք հոյակապ կոմունաներ, վորոնք արժանի յեն, վորպեսզի նրանց խրախուսենք ու աջակցենք: Յետ նկատի ունեմ հին կոմունաները, վորոնք դիմացել են տարիների փորձութիւններին ու կոփվել են պայքարում, լիովին արդարացնելով իրենց գոյութիւնը: Ինչ վերաբերում է նոր կոմունաներին, վորոնք մոտ ժամանակներս են միայն կազմվել, ապա նրանք իրենց գոյութիւնը կկարողանան պաշտպանել միայն այն դեպքում, յեթե նրանք կամաւոր կերպով են կազմակերպվել, գյուղացիների ակտիւ աջակցութեամբ, առանց կենցաղի հարկադրական հանրայնացման:

Կոմունաներ կազմելն ու վարելը բարդ ու դժվար գործ է: Խոշոր ու կայուն կոմունաները կարող են գոյութիւն ունենալ ու զարգանալ փորձառու կադրերի ու փորձված ղեկավարների առկայութեան դեպքում միայն: Արտելի կանոնադրութիւնից հապճեպ կերպով կոմունաների կանոնադրութեան փոխադրվելը կարող է միայն վանել գյուղացիներին կոլտնտեսային շարժումից: Այս պատճառով այդ գործին հարկավոր է վերաբերվել հատուկ լրջութեամբ և առանց վրեկիցե շտապողականութեան: Արտելն ափելի հեշտ գործ է և ափելի յե մատչելի լայն գյուղացիական մասսաների գիտակցութեանը: Այդ պատճառով արտելը սովորականութեամբ կոլտնտեսային շարժման ամենից տարածված ձևն է: Գյուղատնտեսական արտելների ամրացմամբ ու ամրապնդմամբ միայն կարող է հող ստեղծվել, վորպեսզի գյուղացիները մասսայաբար շարժվեն կոմունայի կողմը: Այս պատճառով կոմունան, վորը բարձրագույն ձևն է, կարող է կոլտնտեսային շարժման գլխավոր ողակ դառնալ միայն ապագայում:

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՀԱՐՑ: Ի՞նչպէս վարվենք կուլակութեան հետ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ: Մինչև այժմ մեղանում խոսքը միջակի մասին էր: Միջակը բանվոր դասակարգի դաշնակիցն է, և մեր քաղաքականութիւնը նրա նկատմամբ բարեկամական պետք է լինի: Ուրիշ բան է կուլակը: Կուլակը Խորհրդային իշխանութեան թշնամին է: Մեր ու նրա միջև հաշտութիւն չկա և չի ել կարող լինել: Մեր քաղաքականութիւնը կուլակութեան նկատմամբ՝

նրան վորպէս դասակարգ վերացնելու քաղաքականութիւնն է: Այս, իհարկէ, չի նշանակում, թե մենք նրան կարող ենք մեկենդանի վերացնել: Բայց այս նշանակում է, վոր մենք դորձն այնպիսի ուղղութեամբ պետք է տանենք, վորպեսզի շրջապատենք կուլակութեանը ու լիկվիդացիայի յենթարկենք:

Ահա թե ինչ է ասում Լենինը կուլակի մասին.

«Կուլակները—ամենազաւանային, ամենակոպիտ, ամենավաղեանի շահագործողներն են, վորոնք այլ յերկիրներէ պատմութեան մեջ քանիցս վերականգնել են կալվածատերերի, թագավորների, տերտերների, կապիտալիստների իշխանութիւնը: Կուլակները կալվածատերերից ու կապիտալիստներից շատ են: Բայց և այնպէս կուլակները փորձամասնութիւն են ժողովրդի մեջ... Այդ արյունաբերունքը հարստացել են ժողովրդի կարիքն ոգտագործելով պատերազմի ժամանակ, նրանք հաղարներով ու հարյուր հաղարներով փող են կուտակել՝ հացի ու մյուս մթերքների գները բարձրացնելով: Այդ սարդերը ճարպակալել են պատերազմից քայքայված գյուղացիների հաշվին, քաղցած բանվորների հաշվին: Այդ սողուններն աշխատավորների արյունն են խմել՝ այնքան ափելի հարստանալով, վորքան ափելի յեր սոված մեռած բանվորը քաղաքներում ու Փաբրիկաներում: Այդ վամպիրներն իրենց ձեռքն են հալածել ու հալածում են կալվածատիրական հողերը, նրանք նորից ու նորից ստրկացնում են չքավոր գյուղացիներին» (Հ. XXIII, էջ 206—207):

Մենք հանդուրժում եյինք այդ արյունաբերունքներին, սարդերին ու վամպիրներին, նրանց շահագործողական տենդենցներին սահմանափակման քաղաքականութիւն կիրառելով: Հանդուրժում եյինք, վորովհետեւ վոչնչով չեյինք կարող փոխարինել կուլակային տնտեսութիւնը, կուլակային արտադրութիւնը: Այժմ մենք հնարավորութիւն ունենք հալելուրդով փոխարինելու նրանց տնտեսութիւնը մեր կոլտնտեսութիւններին ու խորհանտեսութիւնների տնտեսութեամբ: Այդ սարդերին ու արյունաբերունքներին այլևս հանդուրժելու կարիք չկա: Այսուհետեւ ել հանդուրժել այդ սարդերին ու արյունաբերունքներին, վորոնք հրկիզում են կոլտնտեսութիւնները, սպանում են կոլտնտեսային գործիչներին ու փորձում են վիժեցնել ցանքը—նշանակում է բանվորների ու գյուղացիների շահերի դեմ դնալ:

Ուստի կուլակութիւնը վորպէս դասակարգ վերացնելու քաղաքականութիւնը պետք է կիրառվի այն ամբողջ հաստատականութեամբ ու հետևողականութեամբ, վորին միայն բոլշևիկներն են ընդունակ:

ՏԱՍՆԵՐՈՐԳ ՀԱՐՅ: Վո՞րն է կոլտնտեսութիւնների մերձավորագույն գործնական խնդիրը:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ: Կոլտնտեսութիւնների մերձավորագույն գործնական խնդիրն է՝ պայքարել ցանքի համար, պայքարել ցանքի տարածութիւններն ամենամեծ չափով ընդարձակելու համար, պայքարել ցանքը ճիշտ կազմակերպելու համար:

Ցանքի խնդրին այժմ պետք է հարմարեցվեն կոլտնտեսութիւնների մյուս բոլոր խնդիրները:

Ցանքի կազմակերպման աշխատանքին այժմ կոլտնտեսութիւններում պետք է յենթարկվեն մյուս բոլոր աշխատանքները:

Այս նշանակում է, վոր կոլտնտեսութիւնների ու նրանց անկուսակցական ակտիվի կայունութիւնը, կոլտնտեսութիւնների ղեկավարների ու նրանց բոլշևիկյան կորիզի ընդունակութիւնն ստուգվելու յեն վո՛չ թե ճոճուսն բանաձևերով ու մեծախոսքով վողջութիւններով, այլ ցանքի ճիշտ կազմակերպման կենդանի դործով:

Բայց գործնական այս խնդիրը պատվով իրագործելու համար հարկավոր է կոլտնտեսային աշխատողների ուղադրութիւնը դարձնել կոլտնտեսային շինարարութեան տնտեսավարական հարցերի կողմը, ներկայտնադրել շինարարութեան հարցերի կողմը:

Մինչև վերջին ժամանակներս կոլտնտեսային աշխատողների ուղադրութեան կենտրոնում գտնվում էր կոլեկտիվացման բարձր թվերի հետևից ընկնելը, ընդվորում մարդիկ չէին ուզում տեսնել իրական կոլեկտիվացման և թղթե կոլեկտիվացման միջև չափաւորութիւնը: Այժմ թվերով այդպէս տարվելը պետք է դեն նետվի: Այժմ աշխատողների ուղադրութիւնը պետք է կենտրոնանա կոլտնտեսութիւնների ամրացման վրա, կոլտնտեսութիւնների կազմակերպական ձևավորման վրա, կոլտնտեսութիւններում գործարար աշխատանք կազմակերպելու վրա:

Մինչև վերջին ժամանակներս կոլտնտեսային աշխատողների ուղադրութիւնը կենտրոնացած էր կոլտնտեսային խոշոր միավորներ կազմակերպելու վրա, այսպէս կոչված՝ «գիգանտների» կազմակերպման վրա, ընդվորում՝ «գիգանտները» հաճախ այրասերվում, դառնում էին ծանրաչարժ թղթե պարետութիւններ, վորոնք չենքերում ու գյուղերում զուրկ էին տնտեսական ար-

մատներից: Հետևաբար ցուցական աշխատանքը կլանում էր դործնական աշխատանքին: Այժմ այդ ցուցական կողմով տարվելը պետք է դեն նետվի: Այժմ աշխատողների ուղադրութիւնը պետք է սրվի կոլտնտեսութիւնների կազմակերպական-տնտեսական աշխատանքի վրա չենքերում ու գյուղերում: Յերբ այդ աշխատանքը պատշաճ հաջողութիւններ ցույց կտա, «գիգանտներն» իրենք իրենց յերևան կգան:

Մինչև վերջին ժամանակներս միջակներին կոլտնտեսութիւններում ղեկավար աշխատանքի մասնակից անելու վրա քիչ ուղանքերում դեկավար աշխատանքի մասնակից անելու վրա քիչ ուղադրութիւն էր դարձվում: Մինչդեռ միջակների մեջ կան յերևելի տնտեսատերեր, վորոնք կարող կլինէին կոլտնտեսային շինարարութեան հոյակապ տնտեսավարական աշխատողներ դառնալ: Այժմ մեր աշխատանքի այդ բացը պետք է վերացվի: Այժմ խընդիրն այն է, վոր կոլտնտեսութիւնների ղեկավար աշխատանքի ներդրումներ միջակների միջից լավագույն մարդկանց և նրանց հնարավորութիւնն տանք ծախվելու այս գործում իրենց ընդունակութիւնները:

Մինչև վերջին ժամանակներս բախականաչափ ուղադրութիւն չէին դարձնում գեղջկուհիների շրջանում կատարվող աշխատանքի վրա: Անցած ժամանակաշրջանը ցույց տվեց, վոր գեղջկուհիների շրջանում կատարվող աշխատանքը մեր աշխատանքի ամենից թույլ տեղն է: Այժմ այդ բացը պետք է վերացվի վճռաբար ու անդառնալիորեն:

Մինչև վերջին ժամանակներս մի շարք շրջանների կոմունիստներ յենում էին այն բանից, թե իրենք իրենց սեփական ուժերով կարող են լուծել կոլտնտեսային շինարարութեան բոլոր խնդիրները: Դրանից յեննելով՝ նրանք բախականաչափ ուղադրութիւն չէին դարձնում անկուսակցականներին կոլտնտեսութիւններում պատասխանատու աշխատանքի ներդրվելու վրա, անկուսակցականներին կոլտնտեսութիւններում ղեկավար աշխատանքի առաջ քաշելու վրա, կոլտնտեսութիւններում անկուսակցական լայն ակտիվ կազմակերպելու վրա: Մեր կուսակցութեան պատմութիւնն ապացուցել է, իսկ կոլտնտեսային շինարարութեան անցած ժամանակաշրջանն էլ մի ավելորդ անդամ ցույց տվեց, վոր այդպիսի գերբավորումն արմատապես սխալ է: Յեթե կոմունիստները պարփակվէին իրենց կեղևի մեջ, պարսպով սահմանազատվելով անկուսակցականներից, նրանք ամբողջ գործը կկործանէին: Յեթե կոմունիստներին հաջողվում էր փառավոր անուն վաստակել սոցիալիզմի համար մղած մարտերում, իսկ կո-

մունիպալի թշնամիները ջախջախված եյին դուրս գալիս, ապա այդ լինում եր, ի միջի այլոց, այն պատճառով, վոր կոմունիստները կարողանում եյին դործի ներգրավել անկուսակցականների լավագույն մարդկանց, նրանք կարողանում եյին ուժեր քաղել անկուսակցականների լայն խավերի միջից, նրանք կարողանում եյին իրենց կուսակցութիւնը շրջապատել անկուսակցական լայն ակտիվով: Այժմ այս բացը անկուսակցականների նկատմամբ կատարվող մեր աշխատանքի մեջ պետք ե վերացվի վճռարար ու անդառնալիորեն:

Ուղղել մեր աշխատանքի այս բացերը, արմատապես վերացնել դրանք, հենց այս ե, վոր նշանակում ե ուելսերի վրա դնել կուստեսութիւնների տնտեսավարական աշխատանքը:

Այսպես ուրեմն՝

- 1) Յանքը ճիշտ կազմակերպել—այս ե խնդիրը:
- 2) Ուշադրութիւնը կենտրոնացնել կուստեսային շարժման տնտեսական հարցերի վրա, —այս ե այն միջոցը, վորն անհրաժեշտ ե այդ խնդիրը լուծելու համար:

«Правда» № 92.

3 ապրիլի 1930 թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	Եջ
Դիւպլուատ՝ հաջողութիւններից	5
Պատասխան ընկեր կուստեսականներին	15

Հայ. թարգմ. խմբ. Ս. Կիրակոսյան
Տեխն. խմբ. Ս. Խաչատրյան
Սրբազրիչ Վ. Զիդեյան
Կոնտրոլ սրբազրիչ Լ. Աբովյան

Գլավլիտի լիազոր Ի—9708, հրատ. № 470,

Պատվ. № 126, տիրաժ 10.000, ինդեքս $\frac{\text{II } 84}{\text{PK}}$

Հանձնվել է արտադրության 11/VII 1937 թ.

Ստորագրված է տպագրելու 3 /VIII 1937 թ.

Գինը 60 կ.

Հայկուհեհրատի տպարան, Յերևան, Ալլահվերդյան 71

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0185654

И. С Т А Л И Н

ГОЛОВОКРУЖЕНИЕ ОТ УСПЕХОВ

ОТВЕТ ТОВАРИЩАМ КОЛХОЗНИКАМ

Армпартиздат, Ереван, 1987